

УДК 378:004

*Сніжана Зелінська, кандидат педагогічних наук, докторант
Національної металургійної академії України, м. Кривий Ріг*

ВИЗНАЧЕННЯ І НАПРЯМИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглядається специфіка нового інформаційного освітнього середовища, що формується в результаті інформатизації суспільства, виявляються її педагогічні особливості. Досліджується дидактичний потенціал інформаційно-освітнього середовища як технологічної основи і невід'ємного компонента сучасної системи навчання. Розглянуто теоретичні дослідження сутності поняття "інформаційно-освітнє середовище", "інформаційний простір". Виділено та систематизовано педагогічні ідеї з приводу побудови інформаційно-освітнього середовища, а також зроблено акцент на актуальності врахування мети сучасного навчального закладу у формуванні інформаційно-освітнього середовища.

Ключові слова: інформаційно-освітнє середовище, інформаційний простір, інформаційно-комунікаційні технології, моделювання середовища навчання.

Лит. 8.

*Снежана Зелинская, кандидат педагогических наук, докторант
Национальной металлургической академии Украины, г. Кривой Рог*

ОПРЕДЕЛЕНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ СОЗДАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Рассматривается специфика новой информационной образовательной среды, которая формируется в результате информатизации общества, выявляются ее педагогические особенности. Исследуется дидактический потенциал информационно-образовательной среды как технологической основы и неотъемлемого компонента современной системы обучения. Рассмотрены теоретические исследования сущности понятия "информационно-образовательная среда", "информационное пространство". Выделены и систематизированы педагогические идеи по поводу построения информационно-образовательной среды, а также сделан акцент на актуальности учета цели современного учебного заведения в формировании информационно-образовательной среды.

Ключевые слова: информационно-образовательная среда, информационное пространство, информационно-коммуникационные технологии, моделирование среды обучения.

*Snizhana Zelinska, Ph.D. (Pedagogy), Doctoral Candidate
National Metallurgical Academy of Ukraine, Kryvyi Rih*

THE DEFINITIONS AND DIRECTIONS OF CREATING THE INFORMATIONAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The author considers the specifics of the modern informational educational environment that is formed by the information society, reveals its educational features. The author investigates the didactic potential of informational and educational environment as the technology foundation and an integral component of the modern education system.

The author highlights and systematizes the pedagogical ideas about the formation of information-educational environment, and emphasizes the urgency of taking into account the purpose of the modern education institution in the formation of information and educational environment.

The information considered to be the driving force of the technological, economic, cultural and communicative, social and human development of the world, the different project-based intelligence capability of positive communication and social responsibility for the society, nature and cultural environment.

The people of the information society face with need of mastery of information technology as a tool for the self-fulfillment, the social-communicative adaptation, resilience, ability of continuous education "during life".

One of the goals of higher education is to achieve the awareness, the formation of informational environment and the information space of activity to ensure the implementation of educational programs, an education and information culture of functional literacy and competence.

Having examined are the interpretation of key concepts, focused on information-educational environment, and conducting analysis of the characteristics of the modern education system with the use of information and communication technologies, the author concludes that the informational-educational environment of a new type is a means and condition of the communicatively-oriented training, the foundation is laid on the latest tools and methods.

Keywords: the informational-educational environment, an information space, the information and communication technology, the simulation learning environment.

Постановка проблеми. В умовах високої динаміки розвитку системи освіти нашої держави і включення її в світовий освітній простір, якість освіти залежить від рівня сформованості компетенції студента, бажання професійно розвиватися і шукати інноваційні шляхи вирішення професійних завдань.

Не можна недооцінювати роль нових інформаційних технологій, які передбачають якісно нові можливості реалізації освітнього процесу. Інтенсивне зростання і поширення інформаційно-комунікаційних технологій в сфері освіти є характерною особливістю сьогодення і відображає сучасні тенденції і потреби формування великих інтелектуальних і освітніх просторів [1].

Високий темп науково-технічного прогресу в галузі технічних наук ставить перед вищою школою завдання підготовки фахівців, здатних самостійно мислити, вміти бачити виникаючі проблеми, шукати раціональні шляхи їх вирішення, використовуючи сучасні технології; адаптуватися до швидко змінюваних умов сучасного суспільства, поповнювати свої знання професійної діяльності; вміти працювати в колективі; ефективно використовувати інформаційні ресурси для вирішення професійних завдань.

Застосування в освітньому процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій призводить до підвищення ефективності та доступності освіти для всіх верств населення, можливість швидко реагувати на запити суспільства, розвивати самостійність і активність студентів.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом велика кількість робіт присвячено розробкам у галузі інформаційно-освітнього середовища вищих навчальних закладів. Проблемами комп'ютеризації та інформатизації освіти займалися такі вчені, як: В.Ю. Биков, Р.С. Гуревич, Б.С. Гершунський, М.І. Жалдак, І.Г. Захарова, А.П. Ершов, А.А. Кузнецов, Е.К. Машбиць, С. Пейперт, І.В. Роберт та ін.

З'явився цілий спектр робіт, присвячених аналізу суті й особливостей навчання в електронному освітньому середовищі С.К. Гураль, І.Г. Захарова, С.В. Зенкіна, Є.С. Полат, Е.Г. Скібіцький та ін.

Метою статті є аналіз поняття інформаційного освітнього середовища; визначення його типологічних ознак формулювання принципів створення інформаційних освітніх середовищ; виділення основних напрямів та проблем

створення і розвитку єдиного інформаційного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Важливою і ефективною умовою прогресу будь-якого суспільства було і є створення і розширення єдиного інтерактивного інформаційного простору. Саме єдині інформаційні простори історично в значній мірі сприяли прискоренню розвитку всього людства в цілому, були вирішальним чинником вдосконалення цивілізації у всіх сферах (духовній, культурній, професійній і ін.). Обмін знаннями, об'єднання зусиль з подальшого пізнання природи, розвитку науки, техніки, культури – все це сприяє ефективному підвищенню матеріального рівня. Тому створення єдиного інтерактивного інформаційного простору можна вважати стратегічною метою впровадження сучасних і перспективних інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності.

Поняття “інформаційно-освітнє середовище” – відносно новий термін, що став останнім часом широко використовуватись. Головними критеріями такого середовища є:

- наявність системи засобів спілкування;
- наявність системи засобів самостійної роботи з інформацією;
- наявність інтенсивного спілкування між учасниками навчального процесу.

Під “навчальним середовищем” або “середовищем навчання” дослідники розуміють спеціально організоване середовище, спрямоване на “здобуття тих, що вчать певних знань, умінь і навичок, в якій мета, зміст, методи і організаційні форми навчання стають рухливими і доступними для зміни в межах конкретного навчального закладу” [5].

Нині поняття інформаційного освітнього середовища (ІОС) визначається по-різному. Але багато вчених і практиків приходять до такої думки, що ІОС – це цілісна система, яка складається з сукупності підсистем, які функціонують і ведуть облік учасників освітнього процесу на основі сучасних інформаційно-технічних і навчально-методичних засобів. Разом з тим багато науковців дають різні визначення ІОС.

Інформаційно-освітнє середовище засновано на використанні комп'ютерної техніки, програмно-телекомунікаційного середовища, що реалізується єдиними технологічними засобами і взаємопов'язаним змістовним наповненням якісного інформаційного забезпечення процесу навчання, педагогів, батьків, адміністрації навчального закладу.

Аналіз педагогічних досліджень проблеми свідчить про те, що поняття інформаційно-освітнього середовища не набуло статусу педагогічної категорії, хоча в сучасних періодичних наукових виданнях зустрічаємо низку варіантів тлумачення терміна. У різних джерелах інформаційно-освітнього середовищем називають:

- програмно-телекомунікаційну систему, спрямовану на ведення навчального процесу єдиними технологічними засобами, котра забезпечує його інформаційну підтримку;

- педагогічну систему нового рівня, що включає його матеріально-технічне, фінансово-економічне, нормативно-правове й маркетингове забезпечення;

- соціально-психологічну реальність, у якій створено психолого-педагогічні умови, що забезпечують пізнавальну діяльність і доступ до інформаційних навчальних ресурсів на основі сучасних інформаційних технологій;

- відкриту систему, що об'єднує інтелектуальні, культурні, програмно-методичні, організаційні, технічні ресурси;

- культурно-освітнє середовище, де головним носієм інформації є електронний ресурс;

- багатокomпонентний комплекс освітніх ресурсів і технологій, що забезпечує інформацію й автоматизацію освітньої діяльності навчального закладу;

- систему, що об'єднує інформаційне, технічне, навчально-методичне забезпечення, нерозривно пов'язане з суб'єктом навчального процесу.

У теоретичних джерелах відносно раніше з'являється термін "освітнє середовище", а також здійснюється спроба класифікації, визначення структури та сфери впливу окремих умов середовища на особистість.

Під інформаційно-освітнім середовищем, за визначенням Э.Г. Скибицкого, розуміється системно-організована сукупність інформаційного, технічного, навчально-методичного забезпечення, нерозривно пов'язана з людиною, як суб'єктом освітнього процесу [5].

Модернізація сучасної освіти одним зі своїх пріоритетів виділяє інформатизацію освіти, головним завданням якої є створення єдиного інформаційно-освітнього середовища (ЄІОС), що розглядається як одна з умов досягнення нової якості освіти.

Інформаційно-освітнє середовище на думку С.В. Зенкіна – це системно-організована сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного і організаційно-методичного

забезпечення, орієнтована на задоволення потреб користувачів в інформаційних послугах і ресурсах освітнього характеру [3].

Ю.А. Шрейдер під інформаційно-освітнім середовищем розуміє єдиний інформаційно-освітній простір, побудований за допомогою інтеграції інформації на традиційних та електронних носіях, комп'ютерно-телекомунікаційних технологіях взаємодії, що включає в себе віртуальні бібліотеки, розподілені бази даних, навчально-методичні комплекси та розширений апарат дидактики [6].

В дослідженнях В.О. Ясвіна, технічно ІОС будується за допомогою інтеграції інформації на традиційних і електронних носіях, комп'ютерно-телекомунікаційних технологіях взаємодії віртуальної бібліотеки, розподілені бази даних, навчально-методичні комплекси і розширений апарат дидактики [7].

Під освітнім середовищем розумітимемо систему впливів і умов формування особистості по зразку, що задається, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні.

Термін "середовище" досить чітко визначений в роботі В.О. Ясвіна, який під освітнім середовищем розуміє "систему впливів і умов формування особистості за заданим зразком, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні" [7, 19].

Відповідно до концепції інформаційного середовища, розробленою Ю.А. Шрейдером, особливістю інформаційного середовища є його здатність надати "можливість здобуття необхідних даних, відомостей, гіпотез, теорій й ін.", що робить її своєрідним банком даних або провідником інформації [6, 2]. Але при цьому Ю.А. Шрейдер і С.Л. Мякішев звертають увагу на те, що уміння скористатися інформацією з певною метою само собою не з'являється, його необхідно спеціально розвивати в процесі навчання, тобто необхідно цілеспрямовано створювати для цієї умови.

При використанні сучасних і перспективних інформаційно-комунікаційних технологій в повсякденній професійно-педагогічній діяльності викладач неминує стикається з неоднозначністю трактування самого поняття "інформаційно-комунікаційні технології освіти", що іноді стає для нього блокуючим фактором для інтенсифікації застосування цих технологій в своїй педагогічній практиці. Дійсно, адже як зазначає О.О. Андреев: "будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає інформація і її рух" [1].

Інформаційно-освітнє середовище характеризується доступом інформаційних ресурсів тих, що вчать до змісту, і можливістю реалізовувати різні види взаємодії: чати, електронна пошта, презентації і так далі, що значно збагачує взаємодію суб'єктів середовища. Необхідно відзначити, що і ролі обох суб'єктів в новому середовищі також змінюються. Викладач виступає не в ролі розповсюджувача знань й інформації, а в ролі консультанта, помічника, партнера учня і координатора пізнавального процесу, а студент при цьому – активний суб'єкт навчального процесу, спрямованого на свідомий розвиток відповідних професійних компетенцій.

Як зазначається Р.С. Гуревич: “Педагогічна система, в якій беруть участь вчителі та засоби навчання, це традиційна освіта. Система, в якій беруть участь вчителі або засоби навчання, це комп'ютерика” [2]. У другому випадку допускається можливість навчання без участі педагога в такий свого роду кібернетичної ІОС, яка дозволяла б здійснювати інформаційну взаємодію людини і комп'ютера. Однак таке навчання, на наш погляд, є неприйнятним, тому що освіта – це ще і виховання студентів, а виховувати особистість може тільки інша особистість (педагог) шляхом свого впливу і передачі знань (свого життєвого досвіду). Тому ми переконані, що найбільший суперсучасний і унікальний комп'ютер ніколи не замінить людини (педагога) і не зможе виконати його виховні функції в педагогічній системі [5].

Розглянувши наведені трактування ключових понять, орієнтованих на інформаційно-освітнє середовище, і провівши аналіз характерних особливостей сучасної системи освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, ми приходимо до висновку, що інформаційно-освітнє середовища нового типу виступає засобом і умовою комунікативно-орієнтованого навчання, в основу якого закладається новітні засоби і методи навчання.

Таким чином, найважливішим напрямом переходу до нової освітньої концепції, яка стане необхідною основою для умов ХХІ століття перспективної системи освіти, відносяться, зокрема: фундаменталізація освіти на всіх її рівнях; реалізація концепції випереджаючої освіти; широке використання методів інноваційної і розвиваючої освіти на основі застосування перспективних інформаційно-комунікаційних технологій; підвищення доступності якісної освіти шляхом розвитку системи дистанційного навчання і засобів інформаційної підтримки навчального процесу сучасного інформаційно-освітнього середовища, їх самостійна робота по

формуванню необхідних навичок, умінь і професійних компетенцій, успішність і якість навчання з використанням ІКТ великою мірою залежать від ефективності організації інформаційно-освітнього середовища і методичної якості використовуваних матеріалів, а також майстерності викладачів, що моделюють її згідно з педагогічними цілями освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев А. А. Кафедра в системе открытого образования / Андреев А. А., Рубин Ю. Б., Титарев Л. Г. // Образование в информационную эпоху: материалы конференции. – М.: МЭСИ. – 2001. – С. 90–100.
2. Гуревич Р. С. Информатизация позаурочной деятельности учнів і студентів / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія // Проблемы инж.-пед. освіти. – 2007. – №16. – С. 106–112.
3. Гуревич Р. С. Використання сучасних технологій навчання у ВНЗ / Р. С. Гуревич // Т–2014. – № 2. – С. 3–10.
4. Зенкина С. В. Информационно-образовательная среда как фактор повышения качества образования // Педагогика. 2008. № 6. С. 22–28.
5. Кечиев Л. Н., Путилов Г. П., Тумковский С. Р. Информационно-образовательная среда технического вуза / Л. Н. Кечиев, Г. П. Путилов, С. Р. Тумковский // Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.cnews.ru/reviews/free/edu/it_russia/institute.shtml
6. Скибицкий Э. Г. Информационно-образовательная среда вуза как средство формирования профессионализма студентов // Информатизация в образовании. – 2008. – № 8. – С. 15–29.
7. Шрейдер Ю. А. Информационные процессы и информационная среда // НТИ. – Сер. 2. – 1976. – №1. – С. 3–6.
8. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. М.: Олма-Пресс, 2001. – 365 с.

REFERENCES

1. Andreev, A. A., Rubin, Ju. V. & Titarev, L. G. (2001). Kafedra v sisteme otkrytogo obrazovaniya [Chair in the System of Open Education]. *Materialy konferentsii "Obrazovanie v informatsionnyu epokhu"*. Moscow: MJeSI Publ., pp. 90–100. [in Russian].
2. Hurevych, R. S. & Kademiya, M. Yu. (2007). *Informatyzatsiia pozaurochnoi diialnosti uchniv i studentiv* [Informatization of Extraclass Activity of Pupils and Students]. *Problemy inzh.-ped. osvity*. No 16, pp. 106–112. [in Ukrainian].
3. Hurevych, R. S. (2014). *Vykorystannnya suchasnykh tekhnolohiy navchannya u VNZ* [The Use of Modern Technology of Learning in Higher Educational Institutions]. *Teoriya i praktyka upr. sots. systemamy: filosofiya, psykholohiya, pedahohika, sotsiolohiya*. No.2, pp. 3–10. [in Ukrainian].

БЛОГ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ І ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

4. Zenkina, S. V. (2008). *Informatsionno-obrazovatel'naya sreda kak faktor povysheniya kachestva obrazovaniya. Pedagogika* [Information and Educational Environment as a Factor of Increasing the Quality of Education. Pedagogy]. No. 6, pp. 22–28. [in Russian].

5. Kechiev, L. N., Putilov, G. P. & Tumkovskiy, S. R. (2002). *Informatsionno-obrazovatel'naya sreda tekhnicheskogo vuza* [Information and Educational Environment of Technical Higher Educational Institution]. Available at: http://www.cnews.ru/reviews/free/edu/it_russia/institute.shtml [in Russian].

6. Skibitskiy, E. G. (2008). *Informatsionno-*

obrazovatel'naya sreda vuza kak sredstvo formirovaniya professionalizma studentov [Information and Educational Environment of the University as a Means of Forming the Professionalism of Students]. *Informatizatsiya v obrazovanii*, No. 8, pp.15–29 [in Russian].

7. Shreyder, Yu. A. (1976). *Informatsionnye protsessy i informatsionnaya sreda* [Information Processes and Information Environment]. NTI. Ser. 2, no. 1. pp. 3–6. [in Russian].

8. Yasvin, V. A. (2001). *Obrazovatel'naya sreda: ot modelirovaniya k proektirovaniyu* [Educational Environment: from Modeling to Design]. Moscow: Olma-Press, 365 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 04.04.2017

УДК 378.094+37.091.33:8111.111

Зоряна Дзюбата, кандидат педагогічних наук, Відокремлений підрозділ НУБіП України
“Бережанський агротехнічний інститут”

БЛОГ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ І ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

У статті досліджується ефективність одного із інноваційних засобів інтенсифікації формування умінь ефективної комунікації – ведення блогу. Обґрунтовано доцільність використання блогів як виду самостійної роботи студента у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Розглядаються способи імплементації такого виду роботи у навчальний процес вищих аграрних і технічних навчальних закладів освіти, а саме етапи і види роботи, комунікативні завдання, вміст, формат та інше.

Ключові слова: блог, інноваційні методи навчання, комунікативні уміння, вищий навчальний заклад.
Літ. 6.

Зоряна Дзюбата, кандидат педагогических наук, Обособленное подразделение НУБіП Украины
“Бережанский агротехнический институт”

БЛОГ КАК СРЕДСТВО ИНТЕНСИФИКАЦИИ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ АГРАРНЫХ И ТЕХНИЧЕСКИХ ВУЗОВ

В статье исследуется эффективность одного из инновационных средств интенсификации формирования умений эффективной коммуникации – ведение блога. Обоснована целесообразность использования блогов как вида самостоятельной работы студента в процессе изучения гуманитарных дисциплин. Рассматриваются способы имплементации такого вида работы в учебный процесс высших аграрных и технических учебных заведений, а именно этапы и виды работы, коммуникативные задачи, содержимое, формат и прочее.

Ключевые слова: блог, инновационные методы обучения, коммуникативные умения, высшее учебное заведение.

Zoryana Dzyubata, Ph.D.(Pedagogy), Separated subdivision
of the National University of Bioresources and Environmental Management of Ukraine
“Berezhany Agrotechnical Institute”

THE BLOG AS A MEANS OF INTENSIFICATION OF THE PROCESS OF FORMATION OF STUDENTS' COMMUNICATIONAL SKILLS IN THE AGRARIAN AND TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article investigates the effectiveness of blogging as one of the innovative means of intensive formation of effective communication skills. Nowadays such skills are the key ones for any specialist, but in the technical and agrarian universities there is not enough attention paid to teaching such skills because of the limited hours of teaching of language course. It is important to consider the incorporation of development of communication skills into the curriculum without adding more courses, thus, teaching these skills within the existing courses and using blogs as one of the ways to practice skills of effective communication with minor curricular revision.

The appropriateness of using blogs as a kind of students' self-dependent work in the process of studying